

Rady pro výuku dětí – cizinců aneb co může pomoci učitelům začátečníkům

Co nejvíce se snažte děti rozmluvit

Při rozhovoru vyjděte z toho, co děti znají a co je zajímavá

Zajímejte se o zemi, z níž pocházejí ... připravte si nějakou drobnou znalost reálií – děti to potěší a získají ve vás důvěru... zajímejte se o to, jak žijí (pozor, některé jsou ale v obranné pozici a nemají zájem něco sdělovat o životě své rodiny)

Dětem nejvíce pomůže, pokud budou česky rozumět a mluvit – ve škole je čekají dva velmi těžké úkoly: A. učí se češtinu jako předmět, tj. cizí jazyk, a obvykle velmi brzy se po nich chce, aby dosáhli úrovně rodilých mluvčích B. učí se všechny ostatní předměty v češtině, a jsou z nich zkoušeny a píšou z nich testy

Dětem můžete pomoci i tím, když se spojíte s jejich učitelkou – zjistíte, jak si dítě vede ve škole, současně můžete i vy např. učitelce českého jazyka poradit v dalším postupu – přeci jen pracujete s dětmi v méně stresovém prostředí a můžete vědět lépe, co dítě dokáže, není-li ve stresu. Současně ved'te školu, ať informuje rodiče o možných úlevách dětí.

Pro děti je velmi těžká česká odborná terminologie, jak se mají naučit chemické rovnice, když např. nerozumí pojmu soli... zkuste to jejich učitelům vysvětlit. Původní země dětí, mají bohatou kulturu, upozorněte na to učitele, navrhněte jim, jak by to šlo využít ve výuce – multikulturnost je výhodou, nikoliv nutným zlem

Moc nemluvte! Ani nevykládejte ... výklady omezte na minimum a pomáhejte si různými grafickými a zvukovými pomůckami.... procvičujte, procvičujte, procvičujte... procvičujte hravě a zábavně, na tématech, která jsou dětem blízká.

Pravidla pište na papírové plakáty, abyste se k nim mohli v budoucnu odkazovat.

Vyvěste ve třídě plakáty i s prací dětí... nenechte ji zapadnout, odkazujete se k ní.

Vyvěšujte si i nová zásadní slovíčka – vytvořte si školní slovník, nejprve na flipy, pak ho můžete dětem přepsat a udělat z něj knížečku... Budou tam slova, která potřebují ony samy

Používejte k novým slovům obrázky, pomůže to v každém věku.

Slovo použijte ve větě.

Nechte děti větu opakovat

Pokud máte možnost, vytvořte malé integrované skupiny z dětí rodilých mluvčích (kteří potřebují doučování) a dětí cizinců, kteří již na základní rovině jazyk zvládají.

Neočekávejte zpočátku příliš mnoho. Pamatujte, že porozumění předchází mluvení a velice často prochází začínající žáci tzv. tichým obdobím (silent period), kdy pouze poslouchají a přijímají jazyk používaný okolo nich. Buďte všímaví. Žáci nemusí být sami schopni říci o svých obtížích. Předvídejte jazykové potřeby a poskytněte potřebnou podporu. Nekomolte ale jazyk, pouze zjednodušujte.

Dvojjazyčné knihy, slovníky a podobně přinesou do třídy nový rozměr jiného jazyka a kultury a pomůžou novému žákovi překonat počáteční jazykovou bariéru.

Děti baví hry, např. hra na hádání zvířete z vyjmenovaných slov (každý měl jedno nalepené na těle, sám nevěděl které, a doptával se otázkami), tvorba slov je bavila, domino na měkká, tvrdá i a tvorba básniček.... Hry mají dvojí roli: A. je-li zacílená, zábavnou formou učí to, co naučit chcete B. děti si u ní odpočinou (to může být i hra pohybová, neintelektuální)

A s tím souvisí:

Střídejte aktivity – mluvení, doplňování, psaní, čtení

Čtěte s dětmi a nechte je psát autorské texty

Hrajte s nimi krátké scénky podle předem připraveného zadání.

Chodte s nimi do reálného prostředí, knihovny, na výlet, nakupovat ... děti si procvičí jazyk ve skutečných situacích.

Používejte popisnou zpětnou vazbu, popisujte, co vidíte a slyšíte ... oceňujte děti za konkrétní úspěchy, při práci děti povzbuzujte, zpětnou vazbu jim podávejte průběžně

Zjistěte si aktuální zákony a doporučení MŠMT, která se týkají výuky cizinců, můžete informacemi pomoci dětem ve škole.

Průběžně děti hodnotte.... pomoci Vám může evropský referenční rámec pro výuku cizinců (pozor ale děti, které už česky alespoň částečně rozumí, po Vás budou nejspíš chtít procvičování pravopisu a gramatiky, aby byly ve škole úspěšnější ... pokud se Vám nepodaří domluvit s jejich učitelkou na individuálním učebním plánu, snažte se dětem alespoň částečně vyhovět tam, kde to jejich jazykové znalosti dovolují)

A to se netýká už výuky – ale je dobré, pokud dětem pomůžete vyhledat mimoškolní aktivity, případně vyplnit přihlášku na SŠ....

Doporučení platná obecně při jakémkoliv výuce:

Pokud děti něco píší na tabuli, např. jednotlivá vyjm. slova, nebála bych se je tam poslat všechny najednou. Při společné opravě je myslím dobré se ptát i na to, o čem jsou si ostatní jistí, že je správně... jako první bych ale každému řekla, ať si nejprve znovu zkontroluje své slovo, to pak případně jde opravit. Správné věci označit. Pokud je v něčem chyba, nedávat najevo, že je to špatně, ale chtít po žákovi, aby zdůvodnil, proč to tak napsal... alespoň zjistíte, co opravdu neumí.

Možná by stálo za zvážení, zda nepoužívat Slovníček - tj. papír přilepený na zeď, na který by děti psaly slova, v nichž chybovaly – k tomu jsou ale potřeba barevné fixy, správný tvar (i/y) by měly zakroužkovat a napsat zdůvodnění. Ten papír by měl zůstat ve třídě.

Bylo by užitečné, kdyby ke každé Vaší lekci děti dostávaly pracovní list – cvičení, pravidla, definice ... řadu definic by si mohly doplnit samy, i pravidel (např. když lektor probírá vzor žena, děti by si to měly někde napsat. Zde by měly předepsáno vzor žena a pády, samy by doplňovaly). I cizincům by zůstalo něco v ruce, mohl by tam být pravidelný prostor pro nová slova, případně opravené chyby. Samozřejmě dokonalé by bylo, kdyby každá lekce byla jinak barevná, např. dnes by všichni dostali červený papír. Snáz se na to příště odkazuje, případně jde použít nějaké obrázky...

Co se zadávání úkolů týče, myslím, že mnohdy je dobré, aby to nejprve udělal každý sám, pak společně... jsou pozornější, když si to vlastně samy kontrolují.

Znovu připomínám, že je důležité po dětech chtít první zdůvodnění, pak až i/y... a pořád dokola opakovat: Propiska bez propisky jako žena bez ženy, televize bez televize jako růže..., prostě, chcete-li, aby uměly vzory, je potřeba, aby si zafixovaly potřebu genitivu.

Na začátku každé hodiny je dobré dětem říct, co se dnes budou učit: tj. dnes se naučíte správně určovat i/y uprostřed slova a také nalézt v nějakém textu důležité informace.

Na konci hodiny se vrátit k tomu, co se naučily.

Myslím, že základ je, abyste zjistili, co se děje v hlavě dětí, když dělají chyby, tj. nechat je přemýšlet nahlas, a pomocí cílených otázek je nechat chybu odhalit – to pak ocenit.

Pokud čtou nahlas a nejde jim to, neměly by se opravovat v průběhu čtení – jsou pak zmatení, ani by se za ně slova neměla dočítat. Raději, ať čtou krátké úseky, ale celé (což je samozřejmě nápor na naší trpělivost).

Nechte je hodně vyprávět – co dělaly o víkendu, co je baví, jaká film se jim líbí... zadat všem otázku. Pak někoho nechat mluvit a posléze jim dát čas, aby každý jednou větou na otázku odpověděl.